

รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย

Model for Managing Savings Groups for Production in the Midst of the

Economic Recession

อัสวาลักซ์ ราชพลสิทธิ์*

Atsawaluk Ratchapolsit

วันชัย ธรรมสังการ*

Wanchai Dhammasaccakarn

บัญชา สมบูรณ์สุข*

Buncha Somboonsuke

Received : January 1, 2024

Revised : March 7, 2024

Accepted : March 13, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี 2) สังเคราะห์รูปแบบในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางการวิจัยแบบกรณีศึกษา เป็นการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง จำนวน 18 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวทางการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี พบว่า กลุ่มมีการวางแผนงาน จัดการองค์กรตามโครงสร้างการทำงานโดยการแบ่งคณะกรรมการออกเป็น 4 คณะ โดยงานบุคลากรจะมุ่งเน้นการพัฒนาสมาชิกและคณะกรรมการให้มีศักยภาพและทักษะสำหรับการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่ม ด้วยการอำนวยความสะดวกด้านการจัดการเอกสารแบบทำมือ และควบคุมงานด้วยวิธีการจัดประชุมประจำเดือน 2) รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย พบว่า วงจรการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยสามารถจำแนกได้ 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงระยะเวลาก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังการเกิดเหตุ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ / กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต / ภาวะวิกฤต / การจัดการความเสี่ยง

*นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

Doctor of Philosophy Student Human and Social Development Branch Prince of Songkla University

Hat Yai Prince of Songkla University Hat Yai(Corresponding author)

e-mail: Atsawaluk2020@gmail.com

ABSTRACT

This study aims to 1) analyze the management conditions of savings groups for production amidst the economic recession in Ratchaburi Province. 2) Synthesize the model for managing savings groups for production amidst the economic recession using qualitative research methods. Using a case study research method. It is a study from related documents. and a group of related persons totaling 18 people Data were collected using in-depth interview techniques. and group discussion Data were analyzed using a content analysis approach. and present information using descriptive methods. The results of the study found that 1) Conditions of management of savings groups for production amidst the economic recession in Ratchaburi Province. The group plans work. Manage the organization according to the work structure by dividing the committee into 4 groups. Personnel work will focus on developing members and committee members to have potential and skills for driving the group's activities. By administrating through a manual document management system and control work by organizing monthly meetings 2) Model of management of savings groups for production in the midst of an economic recession. It was found that the management cycle of savings groups for production in the midst of an economic recession can be divided into 3 periods: the period before the event. During the incident and after the incident

Keywords : Management / Savings Group for Production / Crisis / Risk Management

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการปัญหาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศจำเป็นต้องมีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการเศรษฐกิจระดับฐานราก ซึ่งเป็นหน่วยย่อยของกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวมของชาติ รัฐบาล และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องร่วมสนับสนุนการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีศักยภาพ และทักษะในการบริหารจัดการเงินทุนของชุมชน เพื่อให้บุคคลมีทักษะในการพึ่งพาตนเองและครอบครัว ทางเศรษฐกิจได้ รู้จักการประหยัด อดออม สามารถแก้ไขปัญหาและหลุดพ้นจากวัฏจักรของความยากจนได้ เมื่อบุคคลมีอาชีพ มีการเก็บออม มีกองทุนสวัสดิการในชุมชน นำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนสืบไป (Thao-an, et al., 2019)

ภายใต้ปรัชญาการพัฒนาชุมชนดังกล่าวนี้ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตซึ่งมีความมุ่งมั่นที่จะใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน และให้คนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ที่อยู่บนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่เบียดเบียนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปสู่การสร้างสังคมสวัสดิการได้ดำเนินการภายใต้กิจกรรมที่สำคัญ 4 ประการ (Department of Community Development, 2012) ได้แก่ 1) การพัฒนาอาชีพและรายได้ โดยการนำเงินทุนของกลุ่มให้สมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพ เช่น ค่าขาย การเกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือน ฯลฯ 2) การจัดสวัสดิการต่างๆ เพื่อให้กลุ่มสามารถจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม

เพื่อจัดเป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิก เช่น ทุนการศึกษา ขดเขยการค้าขายยาบาล ฌาปนกิจสงเคราะห์ สาธารณภัย ประกันชีวิต สาธารณประโยชน์ สงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ 3) การพัฒนาธุรกิจของชุมชน ดำเนินกิจกรรมที่สามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน เป็นการฝึกการดำเนินธุรกิจในระบบกลุ่ม โดยมุ่งหวังให้มีกำไรเพื่อนำไปปันผลเฉลี่ยคืนและจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกและชุมชน เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด บัมน้ำมัน โรงสีข้าว โรงงานน้ำดื่ม ลานตากผลผลิต แปรรูปผลิตภัณฑ์ ฯลฯ และ 4) การพัฒนาคณะกรรมการและสมาชิก โดยจัดฝึกอบรม สัมมนา จัดเวทีประชาคม เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จัดศึกษาดูงาน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่ม

จากการสำรวจกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดราชบุรี ในปี พ.ศ. 2566 มีการจัดตั้งกลุ่ม ทั้งหมด 148 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิก 25,038 คน และมีเงินสะสมสะสมรวม 242,122,623.70 บาท อย่างไรก็ตามจากรายงานของ Ratchaburi Provincial Community Development Office (2023) พบว่า ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นมาได้ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการกลุ่มฯ เป็นอย่างมากเนื่องจาก ระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ในภาวะวิกฤตถดถอย ซึ่งกลุ่มไม่สามารถควบคุมการบริหารจัดการที่ดีได้ อีกทั้งในส่วนของสมาชิกกลุ่มนั้น ขาดความรู้ความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยเฉพาะด้านการเงินทำให้สมาชิกขาดความไว้วางใจ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี เพื่อนำมาสู่การสังเคราะห์รูปแบบในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยที่จะนำมาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้เครื่องมือในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้อย่างเหมาะสมสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางการวิจัยแบบกรณีศึกษา ซึ่งมีรากฐานทางความคิดมาจากกระบวนการค้นคว้าสร้างสรรค์นิยม เป็นการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documents Study) และการศึกษาจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Creswell, 2008) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants)

สำหรับการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย และสมัครใจที่จะให้ข้อมูล จำนวน 18 คน เป็นตัวแทนกลุ่มละ 3 คน ซึ่งมีบทบาทเป็นคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตพื้นที่เมืองโดยคัดเลือกกลุ่มที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่

อำเภอเมืองราชบุรี จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทุ่งปอ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองโป่ง และ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านเขาถ้ำกุ่ม และกลุ่มที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ชนบทโดยการคัดเลือกกลุ่มที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านคา จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบึงเหนือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโป่งกระทิงบน และ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองโก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแนวคำถามการสัมภาษณ์ซึ่งได้มีการพัฒนาตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้มีการนำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมาไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของคำถามแต่ละข้อโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค (Index of Item-objective Congruence: IOC) เกณฑ์ที่กำหนดคือต้องมากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 จึงจะถือว่าวัดได้สอดคล้องกัน ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือพบว่า เป็น +1 ทุกข้อคำถาม สามารถนำมาใช้ดำเนินการวิจัยได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลทั้งการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีขั้นตอน คือ 1) ตั้งประเด็นตามคำถามการวิจัย 2) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 3) ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลและการสร้างความสัมพันธ์เบื้องต้น 4) ออกแบบกระบวนการวิจัย และ 5) ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

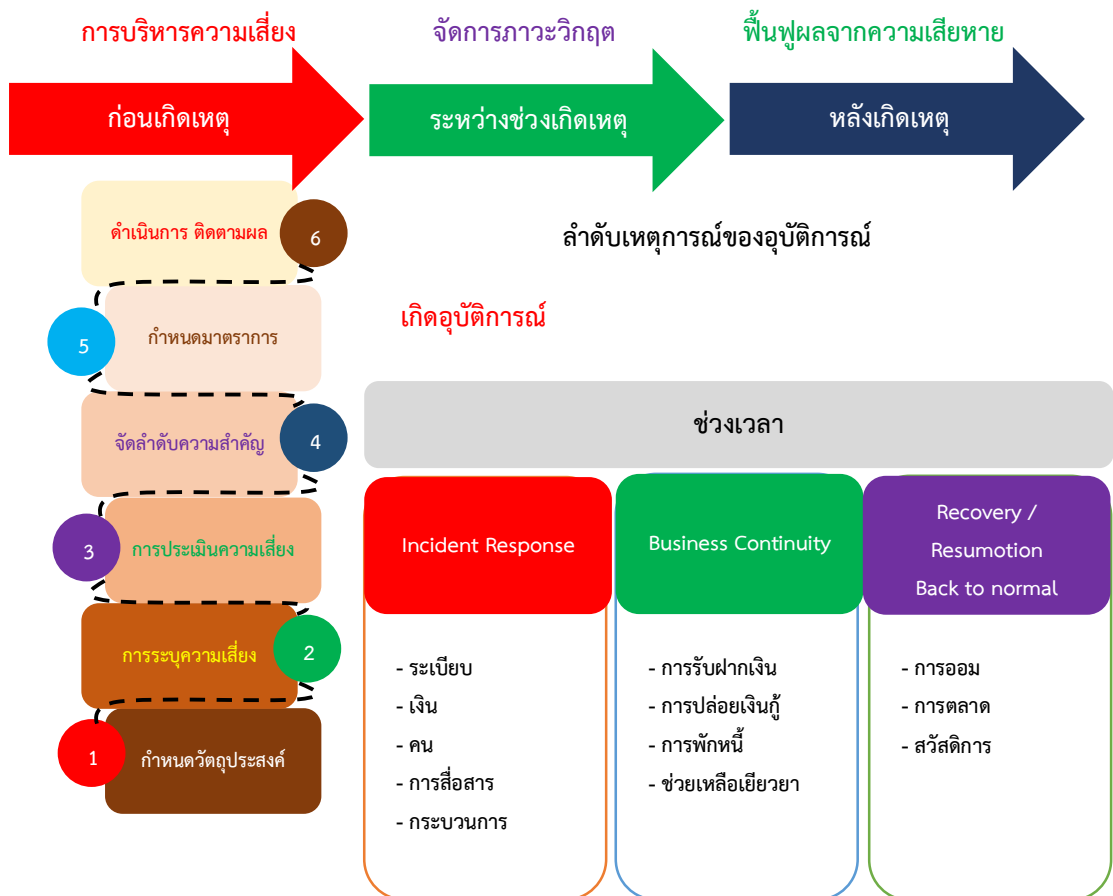
การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงเนื้อหา (Chanthawanich, 2011; Moser & Korstjens, 2017; Power & Hubbard, 1999) จำแนกออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของชุดข้อมูลด้วยหลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า 2) จำแนกข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดทฤษฎี 4) ตีความข้อมูล และ 5) สรุปเรียบเรียงด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี พบว่า (1) การวางแผนงาน โดยการใช้ตารางเวลาประจำเดือนในการกำหนดการจัดกิจกรรมการออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกลุ่มมักจะใช้เวลาที่ตรงกับวันหยุดราชการเพื่อเอื้ออำนวยสำหรับสมาชิกที่ประกอบอาชีพราชการ และพนักงานประจำ แต่กลุ่มยังไม่มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่เป็นเอกสารที่ชัดเจน โดยส่วนใหญ่บทบาทหน้าที่และภารกิจงานกลุ่มจะตกอยู่กับคณะกรรมการคนใดคนหนึ่งเพียงเท่านั้น (2) การจัดการองค์กร มีการดำเนินการตามระเบียบการสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชน มีคณะกรรมการจำนวน 11-15 คน โดยการจัดแบ่งคณะกรรมการออกเป็น 4 คณะ ได้แก่ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการการเงิน คุ้มครองผลประโยชน์ และคณะกรรมการส่งเสริม (3) งานบุคลากรมีการเปิดรับสมาชิกใหม่ของทุกปีภายหลังการปิดรับสมัครดำเนินงาน และจะมีการเสริมสร้างศักยภาพคณะกรรมการ

และสมาชิกเป็นประจำผ่านกิจกรรมการประชุม การศึกษาดูงาน และการเข้ารับการฝึกอบรมร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน (4) การอำนวยความสะดวก ทางกลุ่มโดยส่วนใหญ่มีระบบการบริหารจัดการเอกสารด้วยวิธีการทำมือ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารการประชุม การจัดทำบัญชีการดำเนินงานของกลุ่ม รวมถึงสมุดบัญชีการฝาก ถอน และการกู้ยืม มีการดำเนินกิจกรรมการรับฝากเงิน ปลอยยืมสินเชื่อ และจัดสวัสดิการ (5) การควบคุมงานสำหรับการดำเนินงานทางกลุ่มจะใช้กิจกรรมการประชุมเป็นเครื่องมือในการควบคุมการดำเนินงานของคณะกรรมการและสมาชิก และจะใช้เอกสารสมุดบัญชีเงินฝาก ถอน กู้ และสวัสดิการในการควบคุมการดำเนินงานของกลุ่ม

2. รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย พบว่าวงจรการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยสามารถจำแนกได้ 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงระยะเวลาก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังการเกิดเหตุ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย

ช่วงเวลาที่ 1 การบริหารจัดการกลุ่มในช่วงภาวะปกติด้วยเทคนิคการบริหารจัดการความเสี่ยง กลุ่มฯ จะต้องมีการดำเนินการ 1) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ กล่าวได้ว่า กลุ่มฯ ต้องพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงให้มีความสอดคล้องกับกลยุทธ์และความเสี่ยงที่กลุ่มฯ ยอมรับได้เพื่อวางเป้าหมายในการบริหารความเสี่ยงของกลุ่มฯ ให้ได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม 2) ด้านการระบุความเสี่ยง กล่าวได้ว่า การระบุความเสี่ยงเป็นการกำหนดความเสี่ยงของกลุ่ม ซึ่งมีความไม่แน่นอน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานด้านบุคคล งบประมาณ ระเบียบข้อบังคับ การดำเนินการด้านการตลาดของกลุ่ม รวมถึงการจัดสวัสดิการ จำเป็นต้องมีการระบุวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ และการดำเนินงานของตนรวมถึงปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การดำเนินงานที่ก่อให้เกิดความสำเร็จ ภัยคุกคาม และโอกาสที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของวัตถุประสงค์ 3) ด้านการประเมินความเสี่ยง เป็นกระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เสร็จสมบูรณ์ เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเปรียบเทียบความเสี่ยงโดยประมาณกับเกณฑ์ความเสี่ยงที่กลุ่มฯ ได้จัดตั้งความเสี่ยงเกณฑ์อาจรวมถึงต้นทุนที่เกี่ยวข้องและผลประโยชน์ที่ต้องการด้านการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) ด้านการจัดลำดับความสำคัญ ในกระบวนการดังกล่าวเป็นการพิจารณาถึงความสำคัญเร่งด่วนในการจัดการแก้ไขวิกฤตปัญหาของกลุ่มโดยการพิจารณาถึงความเร่งด่วนสำคัญอันดับมากที่สุดไปหาน้อยสุด 5 ลำดับ ก่อนการกำหนดมาตรการจัดการภาวะวิกฤตดังกล่าว 5) ด้านการกำหนดมาตรการจัดการความเสี่ยง สามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ การหลีกเลี่ยง การเฝ้าระวัง และการควบคุม 6) ด้านการติดตามตรวจสอบความเสี่ยง เป็นการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการรายงาน และโครงสร้างความคิดเห็น เพื่อให้แน่ใจความเสี่ยงที่จะระบุน่าจะมีประสิทธิภาพ และการประเมินควบคุมความเหมาะสมและการตอบสนองอยู่ในสถานการณ์ที่การตรวจสอบปกติของนโยบายและการปฏิบัติตามมาตรฐานที่ควรจะดำเนินการและการปฏิบัติงานมาตรฐานสุดท้าย เพื่อระบุโอกาสในการแก้ไขที่เหมาะสมที่เกิดขึ้นกับระบบ ดังนั้นในการบริหารจัดการความเสี่ยงของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้นเป็นการเตรียมความพร้อมต่อสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดไม่ว่าจะเป็นภัยคุกคามทางธรรมชาติ การแพร่ระบาดของเชื้อโรค รวมถึงสงคราม เป็นภัยจากภายนอกที่กลุ่มไม่สามารถควบคุมได้

ช่วงเวลาที่ 2 การบริหารจัดการกลุ่มในช่วงเกิดเหตุการณ์โดยการจัดการภาวะวิกฤต กลุ่มฯ จะต้องมีการดำเนินงาน 1) ด้านระเบียบข้อบังคับ จะต้องมีความยืดหยุ่นรองรับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่โดยคำนึงถึงหลักการพัฒนาคนเป็นตัวตั้ง 2) ด้านเงินทุน หมุนเวียน กลุ่มจะต้องมีการสำรองเงินทุนเอาไว้สำหรับเหตุการณ์ฉุกเฉินไม่น้อยกว่า 40 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนเงินที่มีอยู่ทั้งหมดเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกกลุ่มเมื่อยามเกิดภาวะวิกฤต ทั้งนี้ไม่ควรที่จะนำเงินที่มีอยู่มาดำเนินการปล่อยสินเชื่อทั้งหมดเพราะอาจจะก่อให้เกิดความเสี่ยงสำหรับการดำเนินงานได้ โดยคำนึงถึงแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นหลัก 3) ด้านบุคคล กลุ่มจะต้องมีการดำเนินการสร้างกระบวนการเรียนรู้และเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มอยู่ตลอดเวลา เป็นการทบทวนเป้าหมายการดำเนินงานตามเจตนารมณ์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่มีการมุ่งเน้นการพัฒนาคนโดยใช้เงินเป็นเครื่องมือ 4) ด้านการสื่อสาร กลุ่มจะต้องมีระบบการจัดการสื่อสารที่สามารถอำนวยความสะดวกให้มีการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งการสื่อสารด้วยระบบ

ออนไลน์ และการสื่อสารผ่านเอกสาร รวมถึงการสื่อสารผ่านตัวบุคคลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน และเป็นกลางมากที่สุด และ 5) ด้านกระบวนการดำเนินงาน กลุ่มจะต้องมีการคำนึงถึงแนวคิดพื้นฐานด้านการมีธรรมาภิบาลสำหรับการดำเนินงาน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม วิเคราะห์ปัญหา จัดทำแผน ปฏิบัติการ และร่วมการติดตาม ประเมินผล

ช่วงเวลาที่ 3 การบริหารจัดการกลุ่มในช่วงหลังเกิดเหตุโดยการฟื้นฟูผลจากความเสียหาย ภายหลังที่กลุ่มได้ประสบกับวิกฤตปัญหา และเข้าช่วงการพลิกฟื้นกิจการของกลุ่มด้านการออมทรัพย์ การตลาด และการจัดสวัสดิการ ด้วยวิธีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานในแต่ละด้าน นอกจากนี้กลุ่มจะต้องมีการดำเนินการตามแผนงาน วิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงาน ปรับปรุงทบทวนแผนการดำเนินงานเป็นระยะเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี พบว่า ท่ามกลางสถานการณ์ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในช่วงหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 นั้น กลุ่มได้มีการวางแผนการดำเนินงาน มีการจัดการองค์กรกลุ่มตามโครงสร้างโดยมีคณะกรรมการ 11-15 คน แต่ถึงอย่างไรก็ตามกลับพบว่า ประธานกลุ่ม และเหรัญญิกจะมีบทบาทหน้าที่สำคัญกว่าตำแหน่งอื่นๆ ทั้งนี้จำนวนคณะกรรมการจะเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เนื่องจากผู้ชายจะมีบทบาทหน้าที่ในการทำอาชีพนอกชุมชน และผู้หญิงเป็นแม่บ้านสามารถบริหารจัดการเวลาส่วนหนึ่งมาทำงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยกลุ่มต่างๆ ดำเนินการจัดทำระเบียบต่างๆ มีกิจกรรมการฝากออม ปล่อยกู้ และจัดสวัสดิการ บางกลุ่มที่เป็นกลุ่มขนาดเล็กยังไม่สามารถจัดสวัสดิการได้ แต่โดยภาพรวมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดราชบุรีก็จะมีรูปแบบการบริหารที่สอดคล้องกับแนวคิดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของ Department of Community Development (2012) อธิบายว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการรวมตัวของชาวบ้านในชุมชนเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกันและกัน ใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนโดยการเริ่มต้นจากการออมทรัพย์ เพื่อใช้เป็นเงินทุนสำหรับการประกอบอาชีพ และนำผลกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานมาการจัดสวัสดิการชุมชน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Thao-an, et al. (2019) ศึกษาวิธีการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้น มีเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ โดยการยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และมีการแสดงบัญชีรายรับ-รายจ่าย นอกจากนี้ Sanannaree & Buatet (2021) ศึกษาแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองมน อำเภอดอนพุท จังหวัดสระบุรี พบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองมน เป็นกลุ่มขนาดเล็กมีการรวมกลุ่มแบบโครงข่ายแบบหลวมๆ ไม่มีบุคลากรทำงานประจำ ทำงานแบบจิตอาสา เงินลงทุนได้จากสมาชิกทั้งหมดไม่ขอรับการอุดหนุนจากภายนอกหรือภาครัฐมีคณะกรรมการเป็นแกนหลักในการบริหารจัดการแบบรายหมู่บ้าน การรับเงินฝากเป็นแบบรายเดือนขั้นต่ำ 100 บาท และไม่เกิน 500 บาท ต่อเดือน การขอยืมทำได้เพียงปีละหนึ่งครั้ง จ่ายดอกเบี้ยพร้อมเงินต้นพร้อมกันเมื่อสิ้นปีที่กำหนด กำไรจากการบริหารจัดการจะ

ถูกนำมาเป็นผลแก่สมาชิกร้อยละ 65 หรืออยู่ที่อัตราร้อยละ 5-6 ต่อหุ้นต่อปี การจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิก ได้แก่ การคลอดบุตร เสียชีวิต ทุนการศึกษา การรักษาพยาบาล และช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและขาดแคลน ความสำเร็จและการอยู่รอดของกลุ่มขึ้นอยู่กับคณะกรรมการที่มีความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เอื้อประโยชน์ให้กับเพื่อนสมาชิกอย่างเป็นธรรม เสมอภาค จนทำให้เกิดความไว้วางใจในหมู่สมาชิกตลอดมา เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Bunkerd (2022) ศึกษาการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันตก พบว่า หลักการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์โดยองค์การภาครัฐ มี 4 ประการ ได้แก่ 1) การวางแผน เป็นการวิเคราะห์ถึงทรัพยากรเพื่อนำไปสู่แผนการปฏิบัติงาน 2) การจัดองค์การ เป็นการจัดบุคลากรและทรัพยากรที่ใช้ในการทำงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการทำงาน 3) การนำ เป็นการหาวิธีในการทำงานร่วมกัน โดยมีการกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และ 4) การควบคุม เป็นขั้นตอนควบคุมการปฏิบัติงานโดยมีการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ โดยประยุกต์ใช้หลัก PDCA เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

2. รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย พบว่า วงจรการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยสามารถจำแนกได้ 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงระยะเวลาก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังการเกิดเหตุ โดยในช่วงของการเกิดเหตุ กลุ่มจะต้องมีการบริหารจัดการความเสี่ยงด้วยวิธีการ 1) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ 2) ด้านการระบุความเสี่ยง 3) ด้านการประเมินความเสี่ยง 4) ด้านการจัดลำดับความสำคัญ 5) ด้านการกำหนดมาตรการจัดการความเสี่ยง 6) ด้านการติดตามตรวจสอบความเสี่ยง ระยะการเกิดเหตุมีการปรับระเบียบข้อบังคับ และบริหารจัดการให้เกิดความเหมาะสม และฟื้นฟูกิจการภายหลังวิกฤต สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการความเสี่ยงของ Demco Public Company Limited (2020) อธิบายว่า การบริหารความเสี่ยงเป็นกระบวนการที่ปฏิบัติโดยคณะกรรมการ ผู้บริหาร และบุคลากรทุกคนในองค์กรเพื่อช่วยกันในการกำหนดกลยุทธ์ และการดำเนินงาน โดยกระบวนการบริหารความเสี่ยงที่ได้รับการออกแบบไว้ให้สามารถบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อองค์กร และสามารถจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับ เพื่อให้ได้รับความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดไว้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Sorasin, et al. (2018) ศึกษารูปแบบการจัดการความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย พบว่า ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยที่มีการบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง การสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน การจัดการความเสี่ยง และความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันในองค์กรมีผลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง นอกจากนี้ Yongbut, et al. (2014) ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า 1) ผลการศึกษการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก และแนวทางการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ นโยบายการบริหารความเสี่ยง

โครงสร้างการบริหาร ความเสี่ยง และกระบวนการบริหารความเสี่ยง 2) ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 นโยบายการบริหารความเสี่ยง องค์ประกอบที่ 2 โครงสร้างการบริหารความเสี่ยง และองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารความเสี่ยง มี 6 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์การบริหารความเสี่ยง 2) การระบุความเสี่ยง 3) การประเมินความเสี่ยง 4) การจัดการกับแต่ละความเสี่ยง 5) การสื่อสารความเสี่ยง และ 6) การเฝ้าระวังและติดตามความเสี่ยง ซึ่งทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการนำรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และสถานการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเผชิญอยู่ในแต่ละช่วงเวลา โดยกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความเสี่ยง และควรมีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นธนาคารประชาชน หรือสหกรณ์เครดิตยูเนียน เพื่อลดความเสี่ยงในเชิงการบริหารสืบเนื่องจากการดำเนินงานกลุ่มในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายรองรับ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการบริหารจัดการความเสี่ยงที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตระหว่างชุมชนเมืองกับชนบท
3. ควรมีการศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการความเสี่ยงของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในประเทศไทย

References

- Bunker, T. (2022, October). Management of savings cooperatives in western provinces. **Mahachula Nakorn Journal**, 9(10), 1-15. [In Thai]
- Chantawanich, S. (2011). **Data analysis in qualitative research**. (10 th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Creswell, J. W. (2008). **Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research**. (3 rd ed.). London, United Kingdom: Pearson Education.
- Department of Community Development. (2012). **Guidelines for operating savings groups for production**. Bangkok: Department of Business community development. [In Thai]

- Demco Public Company Limited. (2020). **Crisis management manual**. Pathum Thani: Demco (Public). [In Thai]
- Moser, A., & Korstjens, I. (2017, October). Series: practical guidance to qualitative research Part 1: Introduction. **European Journal of General Practice**, 23(1), 271-273.
- Power, B., & Hubbard, R. (1999, September). Becoming teacher researchers one moment at a time. **Language Arts**, 77(1), 34-39.
- Ratchaburi Provincial Community Development Office. (2023). **Ratchaburi Community Development Center is the host “Savings fair reduces Inequality” (regional level) on the occasion of the 49 th anniversary of the founding of the Production Savings Group**. [Online]. Available: <https://ratchaburi.cdd.go.th/>. [2023, April 14]. [In Thai]
- Sornsins, S., et al. (2018, July-September). Risk management model in good governance of savings and credit cooperatives management in Thailand. **Journal of MCU Social Science Review**, 7(3), 163-177. [In Thai]
- Sanannaree, N., & Buatet, D. (2021, July-September). Survival of savings group: Model of savings group managent for production ban nong mon, don phut district, Saraburi province. **Mahachula Graduate Journal Khon Kaen**, 8(3), 277-286. [In Thai]
- Thao-an, M., et al. (2019, July-December). Omtrabe Ban Thaloeng: Guidelines for promoting management of the savings groups for the production of the Ban Thalerng community Ron Phibun Subdistrict Ron Phibun District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand. **Journal of Social Development**, 2(2), 32-46. [In Thai]
- Yongbut, P., et al. (2014). The Developing of whole-organization risks management model in Primary Educational Service Area Office. **Journal of Education Naresuan University**, 16(1), 78-86. [In Thai]